

Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiata inassuteqaataannut 1/2015-imut Inatsisartut isumaqataanissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut: Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiiffiata kaammattuutigaa Savalimmiuni Naalakkersuisut, Nunatsinni Naalakkersuisut Islandimilu Naalakkersuisut suleqatigiissitamik suliamut attuumassutilimmik inuttaqartumik pilersitsissasut, taakku killilersugaanngitsumik niuernerup isumaqatigiissutigineqarneratigut aamma nunat avannarliit killiit niuernermut siunnersuisoqatigiiffiannik pilersitsinikkut ataatsimoorussamik iluanaarutit pilersinnaasut nalunaarsorlugit erseqqissaaffiginissaannik suliaqassapput. Suleqatigiissitap sulinissamini minnerpaamik uku isigisariaqarpai. Nunat Avannarliit Killiit killilersugaanngitsumik niuernerup isumaqatigiissutigineqarneratigut iluaqutit ajoqutillu nalunaarsorneqarnissaat, imaluunniit allatut isumaqatigiissuteqarnissaat, tassa Kalaallit Nunaata-Islandip aamma Kalaallit Nunaata Savalimmiullu akornanni. . Killilersugaanngitsumik niuertoqalerneratigut nunat sunik iluanaaruteqassanersut aamma killersugaanngitsumik niuertoqalerneratigut sutigut iluanaaruteqassannginnersut nalunaarsorneqarnissaat. Kiffaanngissuseqarnerit sisamat, tassaasut nioqutissat, kiffartuussinerit, aningaasaatit sulisussallu akornuteqanngitsumik atorlugit Nunani Avannarlerni Killerni ataatsimut aningaasarsiorfissamik pilersitsinermi iluaqutissat ajoqutissallu nalunaarsorneqarnissaat. Nunat taakku pingasut akornanni killilersugaanngitsumik ammasumillu niueqatigiinnermi periarfissanik akornutaasinnaasunillu suussusersiniarluni nunat avannarliit killiit niuernermut siunnersuisoqatigiiffiannik pilersitsinermi iluaqutissat ajoqutissallu nalunaarsorneqarnissaat.

(Aallartitat siulittaasuat Lars-Emil Johansen)

Akissuteqaat

(Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq)

Siullermeerlugu suliarineqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit periarfissaq manna atorlugu qujarusuppunga Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut ullumikkut oqaluuserineqartoq pillugu oqaaseqarsinnaagama.

Ukioq manna nunat avannarliit killiit naalakkersuinikkut suleqatigiinnerisa ukiuni 30-nngortorsiornera nalliuttorsiuutigivarput. Ukiuni 30-ni Nunat Avannarliit Killiit Siunnersuisoqatigiivisa atuunneranni nunani avannarlerni nunat eqqaamiutta qaninnerpaat oqaloqatigisarnerini suleqatigiinneq uagutsinnut sulii pingaaruteqarneruleriartorpoq.

Savalimmiut, Islandip Kalaallillu Nunaata suleqatigiinnerunissaat niueqatigiinnerunissaallu siunertaralugu Nunat Avannarliit Killiit 2007-imili periusissanik assigiinngitsunik eqqartuisarsimapput. Kingullermik Aasianni ulluni 31. januar - 1. februar 2015 Nunat Avannarliit Killiit sammisaqarlutik ataatsimeersuarneranni nunat avannarliit killiit killiligaanngitsumik niueqatigiiffigisinnaasaannik pilersitsinissamat periarfissat oqaluuserineqarput.

Kalaallit Nunaat Islandimik Savalimmiunilluunniit killiligaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqanngilaq, akерlianik nunat pineqartut kingulliit marluk killiligaanngitsumik

niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput. Taamaalilluni nunat avannarliit killiit killiligaanngitsumik niueqatigiiffigisinnaasaannik pilersitsinissaq imaluunniit nunat avannarliit killiit ataatsimut killiligaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnissaat pillugit isumassarsiamut Kalaallit Nunaata qanoq isiginninnera pingaaruteqarpoq.

Taama ittumik suleqatigiittoqalernerata tatigeqatigiinnermut nunat sanileriilluartut akornanni pingaaruteqaqisumut ataavartinneqarnissaanut annertusarneqarnissaanullu pingaaruteqarluinnarsinnaanera Naalakkersuisut akuersaarpaat. Naak nunarput nunarujussuugaluartoq innuttaasut amerlassusaat eqqarsaatigalugu nunaarannguaqarpugut. Innuttaasut ikittunnguunitta malitsigisaanik immikkut ittunik unammilligassaarpugut. Taamaammat ilaannikkooriarluni uagutsinnut pisariaqarsinnaavoq – iluaqutaasinnaallunilu – isumaqatigiissuteqarnitsigut imaluunniit eqqaamiutsinnik aningaasaqarnikkut isumaqatigiissuteqarnitsigut eqqaamioqatigiilluta suleqatigiinnitsinnik pitsanngorsaasarnissaq, tassa uagut namminneq soqutigisatsinnik eqqaamiuttalu soqutigisaannik illersuinissaq siuarsaanissarluni kiisalu nunanut allanut pingaaruteqarnitta annertusarneqarnissaa eqqarsaatigalugit.

Aalajangiinerilli taama ittut aningaasaqarnitta ineriartortinneqarnerannut ajoqutaassanngillat. Nunat sanileriit aamma nunat ungasissumiittut niueqatigisartakkat akornanni killiligaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat suulluunniit Kalaallit Nunaannut iluaqutaassapput.

Annertunerusumik nunanut allanut tunisisalernerq siuariartornermut suliffissaqarnermullu tunngavissiiinnaavoq marlutsigullu naleqarnerulersitsilluni: suliffeqarfinnut ataasiakkaanut inuiaqatigiillu ataatsimut isigalugit. Taamaalilluni *ataasiinnarmut sammisumik* niueqatigiinnissamik isumaqatigiissutigut aningaasaqarnitsinnut qularnanngitsumik iluaqutaapput. Tamatumani EU-mik isumaqatigiissutigisarpud assersuutigineqarsinnaavoq: Tunisassiat Kalaallit Nunaanneersut EU-mut akitsuutitaqanngitsumik eqqunneqarsinnaasut. Uagulli suli tunisassiat EU-mit eqqussorneqartut akitsuusersorsinnaavagut. Taamaalilluta iluaqutissarsarnerput ilutigalugu niuernermi EU-p tassunga assingusumik iluaqusernissaanut pisussaaffilerneqanngilagut. Illuinnaasiortumik taamatut isumaqatigiissuteqarnerup pisortat missingersuutaat aningaasassaqartilersinnaavai suliffissuaqarnerullu ineriartortinneqartuarnissaa qularnaarsinnaallugu.

Illugiilluni niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnermi aningaasaqarnerup ineriartortinneqarnera allatut kingunerluuteqarsinnaavoq.

Soorlu aamma ”Issittumi nunat immikkoortuini suleqatigiinneq pillugu siumut naliliineq” pillugu ukioq manna ulloq 20. august Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivisa nalunaarusiaanni erseqqissaaffigineqartoq kalaallit tunisassiaannik nunat immikkoortuini niueruteqartarneq akitsuuteqartinneqanngereersoq, tamatumalu saniatigut niuerutigineqartartut naleqartitallu killeqartut. Taamaammat killiligaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissut immaqqa niueqatigiinnermut

pingaaruteqarpallaassanngilaq, kiffartuussinissamilli isumaqatigiissutinut aningaasaliissutinullu pingaaruteqarluinnarsinnaalluni. Killiligaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnikkut islandimiut savalimmiormiullu kiffartuussinikkut suliffeqarfiutaannik suleqateqartoqalersinnaavoq. Tamatuma inuussutissarsiteqartunut suliffissaqartitsiniarnermullu kingunerisinnaasai ernumassutigaaavut.

Naalackersuisut politikikkut tunngavigisaatigut Kalaallit Nunaanni suliffinnik pilersitsinissaq pingaartinneqarpoq. Inuussutissarsiutitta eqqortunik atugassaqartinneqarnissaasa nunatsinnilu suliffissanik pilersitsinissap qulakkeerneqarnissaat pingaarnarpaatut eqqarsaatigisussaavarput, taamaammat maanna attaveqarfigisartakkatta allanngortinneqarnerisa kingunerisassai eqqarsaatigilluarneqartariaqarput.

Aalisarneq inuussutissarsiutitta annersaralugulu pingaarnersaraat. Aalisakkanik avammut tunisaqartarnerput avammut niueruteqartarnitta annersaraat, naallu aningaasaqarnitta allanngorartuartup siunissami ineriartortinneqarnissaanut periarfissanik takusaqarsinnaagaluarluta avaqqunneqarsinnaanngilaq patajaatsumik aningaasaqarnissaq qulakkeerniarlugu aalisarnermik inuussutissarsiteqarnermut atugassarititaasut iluaqusersorneqarnissaasa pingaaruteqassusiat.

Nunarsuarmi niuernikkut ingerlatsinerup niuerfinnik ammaneruleriartortitsineq malimmagu nunat akornanni aamma nunarsuup immikkoortuisa akornanni killilersugaanngitsumik niuernikkut isumaqatigiissutit amerliartuinnarput, tassuunakkut takutinneqarpoq aalisakkanik avammut tunisaqartarnerput annertuunik unammilligassaqartoq: Nunatsinni aalisakkanit tunisassiat akitsuutitaqanngitsumik EU-mi niuerfinnut eqqussuunneqarneranni nalingi EU-p nunanik tunisassiaqartunik uagutsinnut unammillertunik killilersugaanngitsumik niuernikkut isumaqatigiissuteqartarnera ilutigalugu annikilliarporput. Aamma kalaallit avammut niuernermi nioqqtissiaasa qaffasissumik akitsuuteqartinneqarnerisa aamma Asiami pingaarnertut niuerfigisartakkatta akornanni killilersugaanngitsumik niuernikkut isumaqatigiissutaasa amerliartornerisa unammillersinnaasumillu aningaasaqarnerisa suliffeqarfiutitta unammillersinnaassusaat eqqortarpaat.

Niuernermik siuarsaaneq nunatta aningaasaqarnikkut imminut napatinnerulernissaata qulakkeernissaanut pingaaruteqartunut ilaavoq, taamaalillunilu pingaartinneqarluinnartutut isigineqarluni. Aalisakkeriviit avammut niueruteqartarnerminni pingaarnertut tunitsivigisartakkaminni aporfiit misigisartagaat nungusarlugit sulissaagut kalaallilu avammut niuernermi nioqqtissiaasa pitsaanerumik tunitsiveqartinneqarnissaat qulakkiissallugu. Tamanna tunngavigalugu allatut aamma pingaarnersiuisoqarsinnaavoq, tassa niuerfigisartakkani inissisimanerput unammillersinnaassuserpullu qulakkeerusukkutsigu.

Tamanna erseqqissaaffiginiarlugu Naalackersuisut aalisarnermi avammut niueruteqartartut suleqatigalugit nunat tamat niueqatigiinnikkut pingaarnertutaannik aamma kalaallit avammut tunisassiaasa akitsuusersorneqartarnerannut pingaarnertut aporfiusartunik nalunaarsuillutik aallartipput. Nalunaarsuinermi siunertarineqarpoq siunissami niuernermi suliniutissat

aalajangiiffigineqarnissaannut tunngavissanik pitsanngorsaanissaq, taakkununga ilanngullugit kalaallit tunisassiaasa tunitsivinnut pitsaanerusumik eqqunneqartarnissaat kalaallillu avammut niueruteqartarnerata siuarsarneqarnissaa qulakkeerniarlugit killilersugaanngitsumik niueqateqartarnissamik isumaqatiginninniartarnissat pitsanngorsaaffigineqarnissaat.

Soorlu aamma Naalackersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissummi erseqqissaaffigineqartoq nunanik sanilerisanik niueqateqarnerunissaq Naalackersuisunit pingaarnertinneqartoq. Niuernerup misissoqqissaarneqarnerata ilaatut nunanik sanilerisanik killilersugaanngitsumik niueqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnissamut pisariaqartitsineq aamma erseqqissaaffiginiarneqassaaq. Allatut oqaatigalugu niuernermik ingerlatsinerup misissuiffigeqqissaarneqarneratigut pingaarnertut niueqatigisartakkavut kikkuunersut paasineqassapput, taakkulu Naalackersuisut siunissami akitsuusersuisarnissaannut immaqalu nunanik allanik killilersugaanngitsumik niuernermi isumaqatigiissuteqartarnissamut aalajangiinissaannut tunngaviusassallutik.

Killilersungaanngitsumik niuernermi isumaqatigiissuteqaralarutta, nunat avannarliit killiit ataatsimut killiligaanngitsumik niueqatiginissaannik isumaqatigiissuteqaralarutta, Nunani Avannarlerni Killierni ataatsimut aningaasarsiorfissamik pilersitsigalarutta imaluunniit nunat avannarliit killiit niuernermut siunnersuisooqatigiiffiannik pilersitsigalarutta Kalaallit Nunaannut iluaqutaasussatut taakku isumagineqassapput. Pingaaruteqarpoq nunatsinni pissutsit eqqumaffigineqarnissaat, tassa suliffissuit ineriartornissamut periarfissaannik ajoqusiisumik isumaqatigiissuteqartoqannginnissaa anguniarlugu. Allatut oqaatigalugu iluaqutissat aningaasartuutitut niuernermik taamatut ammaneruleriartortitsinermut attuumassutilinnut naapertuunnersut misissorneqassapput. Piffissaq qaninnerusooq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit – iluanaarutissanik kinguneqaatissanillu erseqqissaasumik misissueqqissaarnissamik pisariaqartitsineq – soorunami akuersaarneqassaaq.

Taamaammatt suleqatigiissitamut nunat avannarliit killiit qanoq niuertarnissamut siunnersuutaasa assigiinngitsut iluaqutissartaannik ajoqutissartaannillu nalunaarsuisartussamut ilaanissaq Naalackersuisunit pitsaasutut isigineqarpoq. Taamatut suliaqarnermi inerniliinerit uagut nammineq niueruteqartarnitsinnik misissueqqissaarnitta inernilunneqarnera peqatigitillugu siunissami niuernermik ingerlatsisarnissami Naalackersuisut aalajangiisarnissamut tunngavilersorluakkatut tunngavissarilissavaat.